

MLADI
ŠERLOK
HOLMS

SMRTONOSNI OBLAK

ENDRU LEJN

Preveo Vladan Stojanović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

Knjiga je posvećena sećanju na pisce za mlade, čija sam dela proždirao u mladosti: kapetana V. E. Džonsa, Hjuja Voltersa, Andreu Norton, Malkoma Sevila, Alana E. Norsa i Džona Kristofera; kao i prijateljstvu i podršci pripadnika poslednje generacije pisaca, koje imam sreće da poznajem: Bena Džipsa, Stivena Kola, Džastina Ričardsa, Gasa Smita i neuporedivog Čarlija Higsona.

Veliku zahvalnost dugujem Rebeki Makneli i Robertu Kirbiju zato što su verovali u mene; Džonu Lilenbergu i Čarlsu Foliju za izdato odobrenje; Garetu Pjuu zato što mi je preneo sve što se može znati o pčelama, i Najdželu Makreriju zato što mi je pomogao da sačuvam razum na ovom putovanju.

UVOD

Metju Arnat je prvi put video smrtonosni oblak kad je odlebeo s prozora na prvom spratu zgrade u blizini njegovog obitavališta.

Skitao se Ulicom Haj trgovačkog grada Farnama, u potrazi za prezrelim voćem ili oglodanim koricama hleba, zaostalim za imućnijim prolaznicima. Pretraživao je tlo, ali je posmatrao i kuće, radnje i ljude oko sebe. Imao je samo četrnaest godina. Nikad nije boravio u ovako velikom gradu. Najbogatijim delom Farnama dominirale su stare drvene građevine, nadnesene nad ulicu. Gornji spratovi su se zbirali nad užurbanom gomilom kao zloslutni oblaci.

Glatko kamenje, veličine pesnice, pokrivalo je glavnu saobraćajnicu. Kaldrma je, nešto dalje, ustupala pred nabijenom zemljom. Konji i zaprežna kola su dizali oblake prašine. Svuda je bilo konjske balege. Neke gomile su bile sveže. Pušile su se, okružene movama. Bilo je i sasušenih i otvrdlih. Ličile su na spleljene i smežurane grudve slame ili trave.

Metju je osećao njihov neprijatan oštar vonj, ali mu je do nosa dopirao i miris sveže ispečenog hleba i prasetine, koja se okretala na ražnju iznad raspomamljene vatre. Zamišljao je

kako mast kaplje s pečenice i šišteći nestaje u ognju. Stomak mu se zgrčio od gladi. Presamitio se od iznenadnog bola. Nekoliko dana nije pristojno jeo. Nije znao koliko će izdržati.

Debeljko sa smeđim polucilindrom i u pohabanom tamnom odelu zastao je i pružio ruku, kao da želi da mu pomogne. Dečak je ustuknuo. Nije hteo milostinju. Milostinja je decu bez roditelja vodila u državne ili crkvene ubožnice*, a on nije hteo da krene put tih ustanova. Dobro se snalazio. Sve će biti u redu, čim dođe do nešto hrane.

Kliznuo je u sokak, pre nego što je debeljko uspeo da ga uhvati za rame. Odatle je skrenuo u uličicu tako usku da su se gornji spratovi kuća gotovo dodirivali. Mogli ste da zakoračite kroz prozor i uđete u spavaću sobu kuće preko puta.

Ugledao je smrtonosni oblak. Tada nije znao šta je to. Uskoro će saznati. Video je tamnu mrlju veličine povećeg psa. Činilo mu se da lebdi ispred otvorenog prozora, kao pramen dima. Crna mrlja se, međutim, nije ponašala kao oblačak dima već kao svesno biće. Zastala je nad ulicom i krenula u stranu.

---

* *Workhouse* (engl.), uboški sirotinjski dom. U Velikoj Britaniji su bogataši i zemljoposednici vodili računa o siromašnima sve do donošenja Zakona o siromašnima 1834. godine. Nakon toga se osnivaju ubožnice, „industrijsko“ rešenje nevolja siromaštva. U njih se šalju siromašni građani, siročići i napuštena deca, neudate majke, bolesni i umobolni. To su bile ogromne institucije, sposobne da pruže sve neophodno. Siromašni su bili obavezni da rade. Vlada je nastojala da boravak u tim ustanovama učini što neprijatnijim i da u narodu raširi strah od njih. Evo nekih načina da se to obezbedi: porodice su razdvajane, članovi porodice su kažnjavani ako bi kontaktirali međusobno; obrazovanje dece nije uključivalo čitanje i pisanje, bez čega se nije mogao naći dobar posao; siromašni su morali da nose uniforme; po ulazu u ustanovu skidali su ih do gola i ribali; hrana je bila bezukusna i jednolična; i mladi i stari morali su da rade teške, neprijatne poslove; deca su „iznajmljivana“ (prodavana) da rade u fabrikama i poljima. (Prim. prev.)

Lebdela je postrance ka oluku. Stigla je do njega. Okrenula se i kliznula put krova. Zaboravio je na glad. Otvoreni usta je zurio u oblak koji je preleteo preko ivice crepova i nestao s vidika.

Razlegao se vrisak. Dopirao je iz prostorije sa otvorenim prozorom. Metju se okrenuo i zaždio niz ulicu, onoliko brzo koliko su mu neuhranjene noge dozvoljavale. Ljudi nisu tako vrištali kad bi se iznenadili. Nisu tako vrištali ni kad bi se prenerazili. Ne, Metjuovo oskudno životno iskustvo je poručivalo da ljudi tako vrište samo kad strahuju za sopstveni život. Nije hteo da vidi šta je prouzrokovalo takav vrisak.

PRVO POGLAVLJE

„Ti, tamo! Dođi ovamo!“

Šerlok Holms se okrenuo da bi video koga zovu i ko zove. Tog jutra su učenici stajali na jarkom suncu, ispred Škole za dečake *Dipden*. Svi su nosili besprekorne školske uniforme. Pored svakog je, kao poslušni pas, ležao drveni kovčeg ili gomila torbi. Poziv je mogao biti upućen svakom od njih. Učitelji u *Dipdenu* nikad nisu zvali polaznike po imenu. Govorili su im „Ti!“, „Dečake!“ ili „Dete!“. Takav način obraćanja je dečacima otežavao život. Nagonio ih je na večiti oprez. Možda su učitelji baš to hteli, ili su odavno digli ruke od pokušaja da zapamte dečja imena. Šerlok nije znao koje objašnjenje više odgovora istini. Možda su oba imala smisla.

Niko od đaka nije obraćao pažnju na učitelja. Razgovarali su s rođacima ili su motrili školsku kapiju, ne bi li ugledali kočiju koja će ih odvesti kući. Šerlok se oklevajući osvrnuo da vidi je li zloćudni prst sudbine uprt u njega.

Bio je. Pomenuti prst je pripadao gospodinu Taliju, učitelju latinskog. Stigao je do ugla školskog zdanja, do mesta na kom je Šerlok stajao, podalje od ostalih dečaka. Njegovo odelo ovog puta nije bilo pokriveno belim prahom krede. Dečaku je bilo

jasno da se učitelj upristojio na kraju polugodišta zbog mogućih susreta s roditeljima koji su skupo plaćali obrazovanje svojih pulena. Ravna akademska kapa je čvrsto stajala na njegovoj učenoj glavi, kao da ju je lično upravitelj škole tu zalepio.

„Da li se meni obraćate, gospodine?“

„Tako je. Vama se obraćam“, brecnuo se Tali. „Požurite u upravnikovu kancelariju *quam celerrime*. Da li ste naučili dovoljno latinskog da biste znali šta to znači?“

„To znači 'iz ovih stopa', gospodine.“

„Šta onda čekate?“

Šerlok je bacio pogled na školska vrata. „Ali, gospodine – čekam da otac dođe po mene.“

„Siguran sam da neće krenuti bez vas.“

Dečak se nije dao. „Ali moj prtljag...“

Gospodin Tali je s neodobravanjem pogledao Šerlokov izubijani drveni kovčeg. Dobio ga je od oca, oficira britanske imperije. Bio je pun ožiljaka od seljakanja po svetu. „Mislim da niko neće pokušati da ga ukrade“, rekao je. „Osim ako ne privuč nečiju pažnju zbog istorijske vrednosti. Poslaću poslužitelja da ga čuva. Samo vi krenite.“

Šerlok se preko volje rastao od svojih stvari – rezervnih košulja, donjeg veša, knjiga poezije i sveščica ispunjenih za beleškama, mislima, maštarijama i melodijama koje su mu se povzdan vrtele po glavi. Krenuo je ka nadstrešnici na stubovima, ispred glavnog ulaza u školsku zgradu. Gurao se kroz gomilu učenika, roditelja, braće i sestara. Nije skidao pogled s glavne kapije, opsednute gomilom kočija, koje su pokušavale da u isti mah uđu u dvorište.

Zidove glavnog hodnika krasile su hrastove ploče. Bio je pun mermernih bisti nekadašnjih upravitelja i dobrotvora. Počivale su na impresivnim postamentima. S visokih prozora su

padali sunčevi zraci i obasjavali pod od crnih i belih pločica. Otkrivali su bele čestice prašine od školske krede. Svuda je mirisalo na karbol*, kojim su sluškinje svakog jutra prale pločice. U hodniku je vladala tolika gužva da je Šerlok pomislio kako će neka od bisti svakog časa završiti na podu. Neke od njih, ako je suditi po naprslinama, već su doživele takvu sudbinu.

Vešto se kretao kroz gomilu. Niko nije obraćao pažnju na njega. Gužva se poredila. Stigao je do pokrajnjeg hodnika, na čijem početku se nalazila upravnikova kancelarija. Zastao je na pragu. Duboko je udahnuo i otro prašinu s revera, pre nego što je pokucao.

„Uđite!“, teatralno je grmnuo upravitelj.

Okrenuo je kvaku i otvorio vrata. Pokušao je da suzbije nervozu koja mu se širila telom kao munja. Od polaska u školu samo dva puta je bio u upravnikovoj kancelariji. Prvi put ju je posetio sa ocem, kad je stigao u *Dipden*, a drugi put godinu dana kasnije s grupom učenika optuženih za prepisivanje na ispitu. Trojica kolovođa su izbačena iz škole, nakon žestokih batina po turu. Četvorica od pet saučesnika dobili su batine do krvi, ali im je dozvoljeno da nastave školovanje. Šerlok – čiji su rad prepisivali – izbegao je telesno kažnjavanje, zato što je rekao da nije znao ništa o prepisivanju. Bio je i te kako upoznat sa svime što se događalo. Od samog početka je smatran stranim telom u školi. Dozvoljavao je đacima da prepisuju od njega kako bi ga ostavili na miru. Nadao se da će ga jednom prihvatiti. Zato se nije opterećivao moralnim pitanjima, niti mu je padalo na pamet da cinkari prepisivače. Nije želeo da dobije batine, niti da u spavaonici završi ispred razgoropađene vatre,

---

* Karbolska voda (5% rastvor fenola) – prvi uvedeni antiseptik. Lister 1867. g. (Prim. prev.)

dok na koži ne počnu da mu izbijaju plikovi, a odeća da se puši. Takav je bio školski život – večito manevarisanje između učitelja i učenika. Mrzeo ga je iz dna duše.

Upravnikova kancelarija se nije nimalo promenila. Golema i mračna prostorija je mirisala na kožu i duvan. Gospodin Tumlinson je sedeo iza stola, dovoljno velikog za boćanje. Gojazni čovek je nosio odelo za broj manje. Šerlok nije mogao da se otme utisku kako ga je odabrao ne bi li samom sebi izgledao mršaviji.

„Gospodin Holms, zar ne? Uđite, momče, i zatvorite vrata za sobom.“

Šerlok ga je poslušao. Opazio je da u upravnikovoj kancelariji ima još nekoga. Stajao je ispred prozora s čašicom šerija u ruci. Kroz čašu od brušenog kristala prelamala se sunčeva svetlost u svim bojama duge.

„Majkrofte?“; zaprepašćeno će Šerlok.

Njegov stariji brat se okrenuo. Osmeh mu je zaigrao na usnama, i u trenu zgasnuo. „Šerloče. Porastao si.“

„Baš kao i ti.“ Brat mu se ugojio. Još malo pa će dostići upravitelja, ali je njegovo odelo tako skrojeno da sakrije neprijatnu činjenicu, umesto da je ističe. „Došao si očevom kočijom.“

Majkroft je podigao obrvu. „Kako si, za ime sveta, to zaključio, mladi čoveče?“

Slegnuo je ramenima. „Posmatrao sam paralelne nabore na tvojim pantalonama, nastale od dugog sedenja u kočiji. Setio sam se da je očeva kočija imala pocepano sedište, koje je pre nekoliko godina nevešto zakrpljeno. Tragovi te popravke su vidljivi na tvojim pantalonama.“ Nastavio je posle kraćeg ćutanja: „Majkrofte, gde je tata?“

Upravitelj je pročistio grlo da bi skrenuo pažnju na sebe. „Vaš otac je...“

„Otac nije došao“, učtivo ga je prekinuo Majkroft. „Njegov puk je poslat u Indiju da bi ojačao naše vojno prisustvo na potkontinentu. Došlo je do nemira na severoistočnoj granici. Znaš li gde je to?“

„Znam. Učili smo o Indiji, iz geografije i istorije.“

„Svaka čast.“

„Nisam znao da tamošnji urođenici ponovo izazivaju nevolje“, progundao je upravitelj. „Siguran sam da *Tajms* o tome nije pisao.“

„Nije reč o Indijcima“, poverio mu se Majkroft. „Kad smo preuzeli upravu nad zemljom od Istočnoindijske kompanije*, njeni vojnici su se priključili redovnoj vojsci. Ubrzo su shvatili da je nov način života znatno... stroži... od onog na koji su navikli. To je izazvalo dosta nezadovoljstva. Vlada je odlučila da znatno poveća broj oružanih snaga u Indiji da bi nezadovoljnici videli kako *prava* vojska izgleda. Pobune među Indijcima su dovoljno ozbiljan problem, ali bi neredi u britanskoj vojsci imali nezamislive posledice.“

„*Da li će ih biti?*“, pitao je Šerlok, dok mu je srce silazilo u pete. „*Da li ocu preti opasnost?*“

Majkroft je slegnuo golemim ramenima. „Ne znam“, rekao je. Šerlok je poštovao tu bratovljevu osobinu. Uvek je davao jasne odgovore na jasna pitanja. Nije pokušavao da zašećeri stvarnost. „Verovao ili ne, tvoj stariji brat ne zna sve. Još nisam na tako visokom položaju.“

---

* Majkroft govori o događajima posle pobune u Indiji (1857), kada je britanska vlada na osnovu zakona iz 1858, preuzela upravu nad potkontinentom. (Prim. prev.)

„Ali ti radiš za vladu“, navaljivao je Šerlok. „Sigurno znaš nešto o mogućim dešavanjima u dalekoj Indiji. Zar nisi mogao da pošalješ drugi puk? Zar otac nije mogao ostati u Engleskoj?“

„Pre nekoliko meseci sam se zaposlio u Odeljenju spoljnjih poslova“, odvratio je Majkroft. „Veoma mi laska što miliš da već mogu da utičem na donošenje tako važnih odluka, ali nažalost to nije slučaj. Ja sam savetnik. Uistinu sam običan službenik.“

„Koliko će tata odsustvovati?“, pitao je Šerlok. Pred očima mu je bio krupan čovek u skerletnoj jakni od serža, s belim uprtičima ukrštenim na grudima. Često se smejavao i retko gubio živce. Teskoba mu se skupljala u grudima, ali je znao da obuzda osećanja. U *Dipdenu* je naučio tu važnu životnu lekciju. Kad god bi propustio da to učini, svaka pokazana slabost bila bi iskorišćena protiv njega.

„Potrebno mu je šest nedelja da brodom stigne do Indije. Tamo će provesti šest meseci. Povratak će trajati još šest nedelja. Sve u svemu, odsustvovaće najmanje devet meseci.“

„Još malo pa godinu dana.“ Sagnuo je glavu da bi se pribrao. Klimnuo je i rekao: „Hoćemo li da pođemo kući?“

„Ne ideš kući“, rekao je Majkroft.

Ćutke je stajao. Borio se s poražavajućom novošću.

„Ne može da ostane ovde“, promrmljao je upravitelj. „Zgrada se prazni i temeljno čisti tokom raspusta.“

Majkroft je naizmenice posmatrao mlađeg brata i upravitelja. „Naša majka se... ne oseća dobro“, rekao je. „I u najboljim trenucima je krhkog zdravlja. Očeva prekomanda ju je silno potresla. Potrebni su joj mir i tišina, a Šerloku treba neko stariji, ko će se brinuti o njemu.“

„Ali imam *tebe!*“, negodovao je dečak.

Majkroft je tužno odmahnuo krupnom glavom. „Sad živim u Londonu. Radim od jutra do mraka. Nažalost, nisam u prilici da se na pravi način brinem o dečaku tvojih godina, pogotovo tako radoznalom kao što si ti.“ Okrenuo se ka upravitelju, kao da mu je lakše da nastavi razgovor s njim nego s mlađim bratom. „Porodična kuća nam je u Horšamu, ali imamo rođake u Farnamu, nedaleko odavde. Tamo nam žive stric i strina. Šerlok će letnje praznike provesti kod njih.“

„Neću da idem tamo!“, dreknuo je Šerlok.

„Hoćeš“, nežno će Majkroft. „Sve je dogovoreno. Stric Šerinford i strina Ana su se složili da te ugoste preko leta.“

„Nikad ih nisam *video!*“

„To nije važno. Oni su ti najbliži rod.“

Majkroft se oprostio sa upraviteljem. Šerlok je nemo zurio ispred sebe. Pokušavao je da izađe na kraj sa iznenađujućim novostima. Neće ići kući. Neće videti oca i majku. Neće istraživati polja i šume oko kuće koja mu je četrnaest godina bila dom. Neće spavati u svom krevetu, u sobi u potkrovlju, punoj njegovih knjiga. Neće se šunjati po kuhinji, gde bi mu kuvarica dala parče hleba namazanog džemom, kad joj se slatko nasmeši. Umesto toga, čekaju ga nedelje života s nepoznatim ljudima. Moraće da sedi u gradu u kom nikog ne poznaje. Samovaće sve do povratka u školu.

Kako će izdržati?

Pošao je za bratom. Napustili su upravnikovu kancelariju i krenuli prema glavnom hodniku. Zatvorena kočija je čekala ispred vrata, blatnjavih točkova i prašnjavih bokova od dugog putovanja do škole. Na vratima je bio grb porodice Holms. Šerlokov kovčeg je utovaren na zadnji deo kočije. Na prednjem delu je sedeo mršav kočijaš, kog dečak nije poznavao. Labavo je držao uzde dvoprega.

„Kako je prepoznao moj kovčeg?“

Majkroft je odmahnuo rukom kao da želi da kaže kako to nije bio naročito težak zadatak. „Video sam ga s prozora upravnikove kancelarije. Samo pored tog putnog kovčega nije bilo nikog. Pripadao je ocu. Upravitelj je ljubazno postupio. Poslao je dečaka da mu kaže koji kovčeg treba da utovari u kočiju.“ Otvorio je vrata kočije i dao znak mlađem bratu da uđe. Šerloku se nije žurilo. Bacio je pogled na školu i drugove.

„Ponašaš se kao da ih više nikad nećeš videti“, reče Majkroft.

„Nije to“, odvratio je Šerlok. „Nevolja je u tome što sam verovao da idem na bolje mesto. Sad znam da idem tamo gde će mi biti gore nego ovde. Ne volim ovo mesto, ali neću biti na boljem preko leta.“

„Ne mora da znači. Stric Šerinford i strina Ana su dobri ljudi. On je očev rođeni brat.“

„Zašto ih onda niko nije pominjao? Zašto tata nikad nije pomenuo da ima rođenog brata?“

Majkroft se gotovo neprimetno trznuo. „Mislim da je došlo do nekih porodičnih razmirica. Odnosi su zadugo prekinuti. Majka ih je pre nekoliko meseci obnovila, pismenim putem. Nisam siguran da otac zna za to.“

„I pored toga šalješ me tamo?“

Stariji brat ga je potapšao po ramenu. „Veruj mi, ne bih se upuštao u to da je bilo drugih mogućnosti. Hoćeš li da se oprostiš s prijateljima?“

Osvrnuo se oko sebe. Imao je nekoliko poznanika, ali nijednog iskrenog prijatelja.

„Neću. Idemo.“

Put do Farnama je trajao nekoliko sati. Prošli su kroz najbližu naseobinu, Dorking. Kočija je kloparala seoskim putevima, ispod razgranatog drveća, pored polja zrelog ječma i

kuća sa trščanim krovovima. Sunce je sijalo s neba bez oblaka. Preobražavalo je kočiju u pećnicu, uprkos blagom povetarcu. Insekti su lenjo zujali pored prozora. Ručali su u krčmi. Majkroft je naručio šunku, sir i pola vekne hleba. Šerlok je zaspao. Kad se posle nekoliko minuta ili sati probudio, kočija se još kretala po istom pejzažu. Neko vreme je razgovarao s bratom o prilikama kod kuće, o sestri i majčinom krhkom zdravlju. Stariji brat se zanimao za Šerlokovo naukovanje. Mlađi mu je pričao o raznovrsnim predmetima i predavačima. Podražavao je glasove i kretnje učitelja. Majkroft se gušio od smeha zbog uspešnih i nemilosrdnih imitacija.

Sve češće su nailazili na kuće pored puta. Uskoro su se našli u velikom gradu. Konjska kopita su odzvanjala po kaldrmi. Šerlok je izvirio kroz prozor kočije i ugledao nešto što je podsećalo na zanatski dom – belo omalterisanu trospratnicu s crnim gredama i velikim satom, okačenim iznad dvokrilnih vrata.

„Farnam?“, pitao je.

„Gilford“, odgovorio je Majkroft. „Farnam je u blizini.“

Put ih je vodio do visokog grebena. Obe padine behu pokrivene poljima i šumama, razbacanim kao igračke. Ukrašavale su ih livade, pune žutog cveća.

„Ovaj greben zovu Krmačina leđa“, napomenuo je Majkroft. „Eno semaforske postaje, na brdu Pevli. Ona je deo lanca koji se prostire od zgrade Admiraliteta u Londonu, do luke u Portsmutu. Da li si u školi učio o semaforima?“

Šerlok je odmahnuo glavom.

„To je tako uobičajeno. Pune vam glavu latinštinom, ali vas ne uče ničem primenljivim u praksi.“ Muklo je uzdahnuo. „Semafori služe da se poruke brzo šalju na velika rastojanja. Obavljaju posao za koji bi glasniku na konju trebalo nekoliko dana. Na krovovima imaju daske, koje se vide izdaleka. Imaju šest

velikih otvora, koji se mogu otvarati i zatvarati kaptima. Na osnovu rasporeda zatvorenih i otvorenih rupa šalju se slova. Na svakoj semaforskoj postaji je osmatrač. On teleskopom motri prethodnu i narednu postaju. Zapisuje poruku. Ponavlja je na svojoj aparaturi, tako da poruka nastavlja put. Polazi iz Admiraliteta. Putuje preko Čelsija, Kingstona i Temze sve do dokova Portsmuta. Još jedan lanac vodi do dokova Čatama, a drugi do Dila, Širnesa, Velikog Jarmuta i Plimuta. Lanci semaforških postaja su izgrađeni da bi Admiralitet brzo poslao poruke mornarici u slučaju francuske invazije na našu zemlju. Reci mi, ako postoji šest rupa i ako svaka od njih može biti otvorena ili zatvorena, koliko ima kombinacija koje mogu predstavljati slova, brojeve ili druge simbole?“

Šerlok je obuzdao želju da podseti brata da se škola završila. Zažmurio je i počeo da računa napamet. Jedna rupa može imati dva stanja: otvoreno i zatvoreno. Dve rupe mogu imati četiri stanja: otvoreno-otvoreno; otvoreno-zatvoreno; zatvoreno-otvoreno; zatvoreno-zatvoreno. Tri rupe... Brzo je računao i došao do rezultata. „Šezdeset četiri“, prozborio je.

„Vrlo dobro“, zadovoljno je klimnuo Majkroft. „Drago mi je što vidim da umeš da se služiš znanjem iz matematike.“ Pogledao je kroz desni prozor. „Eno Olderšota. Zanimljivo mesto. Kraljica Viktorija ga je pre četrnaest godina proglasila domom britanske vojske. Pre toga je bilo malena naseobina s manje od hiljadu duša. Sad ima šesnaest hiljada žitelja i nastavlja da raste.“

Šerolak je iskrivio vrat da bi bacio pogled preko brata, na grad. Video je samo skupinu kuća i nešto nalik železničkim šinama, na dnu padine, naporedo s drumom. Zavalio se u sedište i zatvorio oči. Pokušavao je da ne misli na ono što ga čeka.